

ТЕНДЕНЦІЇ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

І квартал 2015 року

ЗМІСТ

сторінка

1.	<u>ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ У I КВАРТАЛІ 2015 РОКУ</u>	3
1.1.	<i>Динаміка рівня тіньової економіки за окремими методами</i>	5
1.2.	<i>Рівень тіньової економіки за методом “витрати населення – роздрібний товарооборот”</i>	6
1.3.	<i>Рівень тіньової економіки за електричним методом</i>	8
1.4.	<i>Рівень тіньової економіки за методом збитковості підприємств</i>	9
1.5.	<i>Рівень тіньової економіки за монетарним методом</i>	11
2.	<u>ДОДАТОК А</u> <i>Покращення бізнес-клімату</i>	14
3.	<u>ДОДАТОК В</u> <i>Боротьба з тіньовою економічною діяльністю</i>	17

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ У I КВАРТАЛІ 2015 РОКУ

Аналізуючи динаміку та причини зміни обсягів тіньової економіки у різні періоди розвитку України, можна зробити наступні висновки:

- під час стійкого економічного розвитку тіньова економіка виступає системним індикатором неефективності державного управління та несприятливих умов ведення бізнесу, а також інструментом збагачення окремих суб'єктів ринку, близьких до влади;
- у період економічних криз вона відіграє роль так званої “амортизаційної подушки”, дозволяючи суб'єктам підприємницької діяльності підтримувати рівень власної конкурентоспроможності;
- разом з тим в період існування загроз національній безпеці та військових конфліктів на території країни зміна обсягів тіньової економіки, з одного боку, віддзеркалює тенденції до її перетворення на кримінальний бізнес, а з іншого – є реакцією бізнесу на зростання ризиків щодо його знищення.

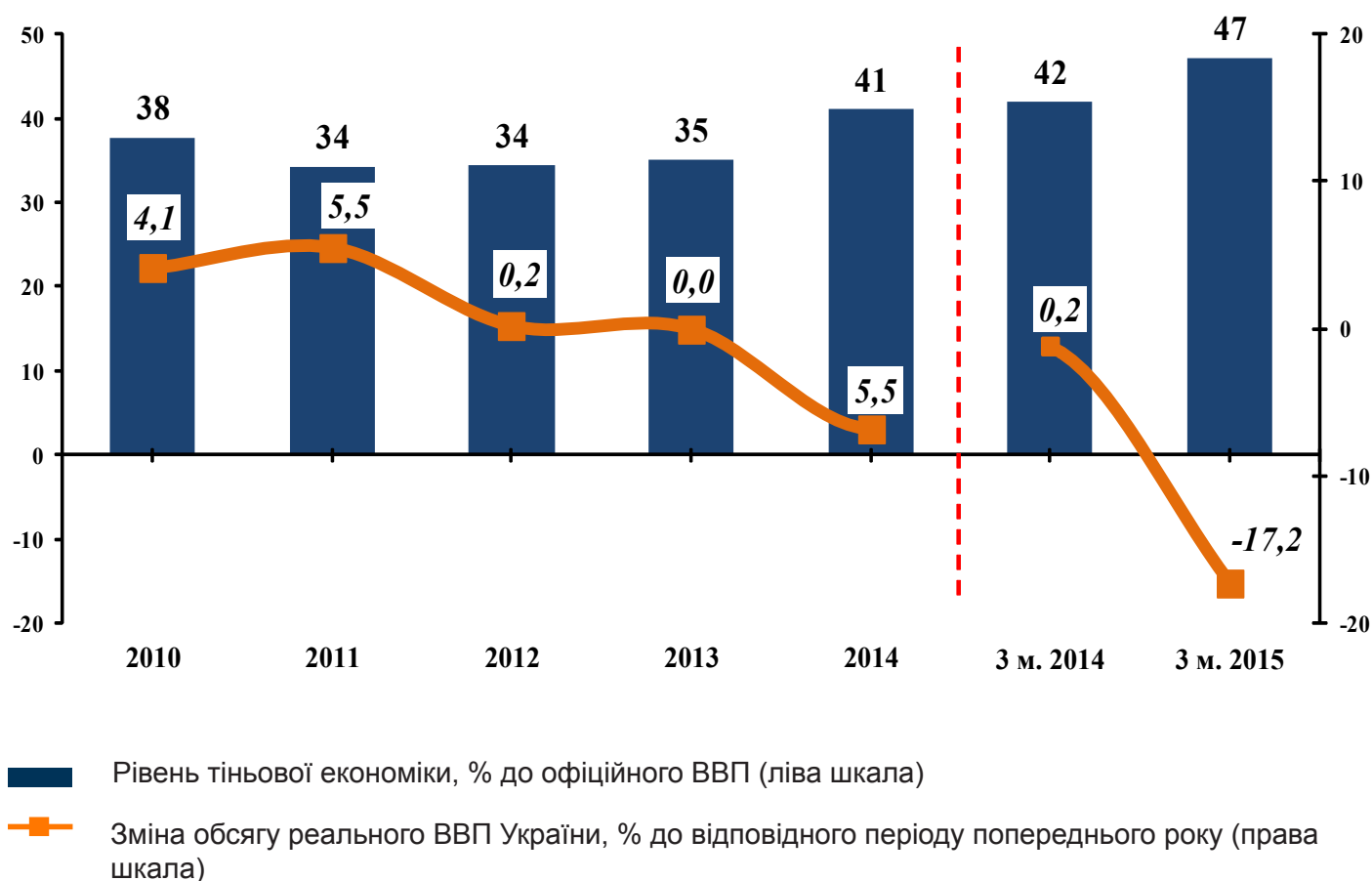
На початку 2015 року в умовах поширення цінових та девальваційних шоків, ескалації військового конфлікту спостерігалось подальше суттєве зростання тіньової економіки, започатковане у 2013 році. За попередніми розрахунками Мінекономрозвитку у I кварталі 2015 року рівень тіньової економіки порівняно з відповідним періодом 2014 року збільшився ще на 5 в.п. до 47% від обсягу офіційного ВВП.

**У I
кварталі
2015 року
рівень
тіньової
економіки
зріс до 47%
від обсягу
офіційного
ВВП**

ДОВІДКОВО:

Розрахунок рівня тіньової економіки здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій розрахунку рівня тіньової економіки, затверджених наказом Мінекономіки від 18.02.2009 № 123.

Рис. 1. Інтегральний показник рівня тіньової економіки в Україні (у % від обсягу офіційного ВВП) і темпи приросту/зниження рівня реального ВВП (у % до відповідного періоду попереднього року)

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

Зневіра суб'єктів економічної діяльності в покращення економічної та політичної ситуації найближчим часом спонукала їх активно використовували схеми приховування частини прибутків, у тому числі такі, як поширення збитковості та неплатежів в економіці.

Збільшення рівня тіньової економіки стимулювалося також впливом зовнішніх негативних процесів – подальшим загостренням політичних відносин з РФ та згортанням економічних зв'язків з нею.

ДОВІДКОВО:

За даними опитування керівників підприємств, що здійснюється Нацбанком, індекс ділових очікувань ¹ знизився порівняно з IV кварталом 2014 року на 12,6 п. п. – до 83,5%, що стало наслідком посилення негативних очікувань респондентів стосовно усіх аспектів економічної діяльності в наступні 12 місяців. Найнижчі оцінки були щодо фінансово-економічного стану підприємств, інвестиційних видатків і кількості працівників.

Збереження значної невідконтрольної території на сході країни формує передумови для розвитку нелегального бізнесу.

¹ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

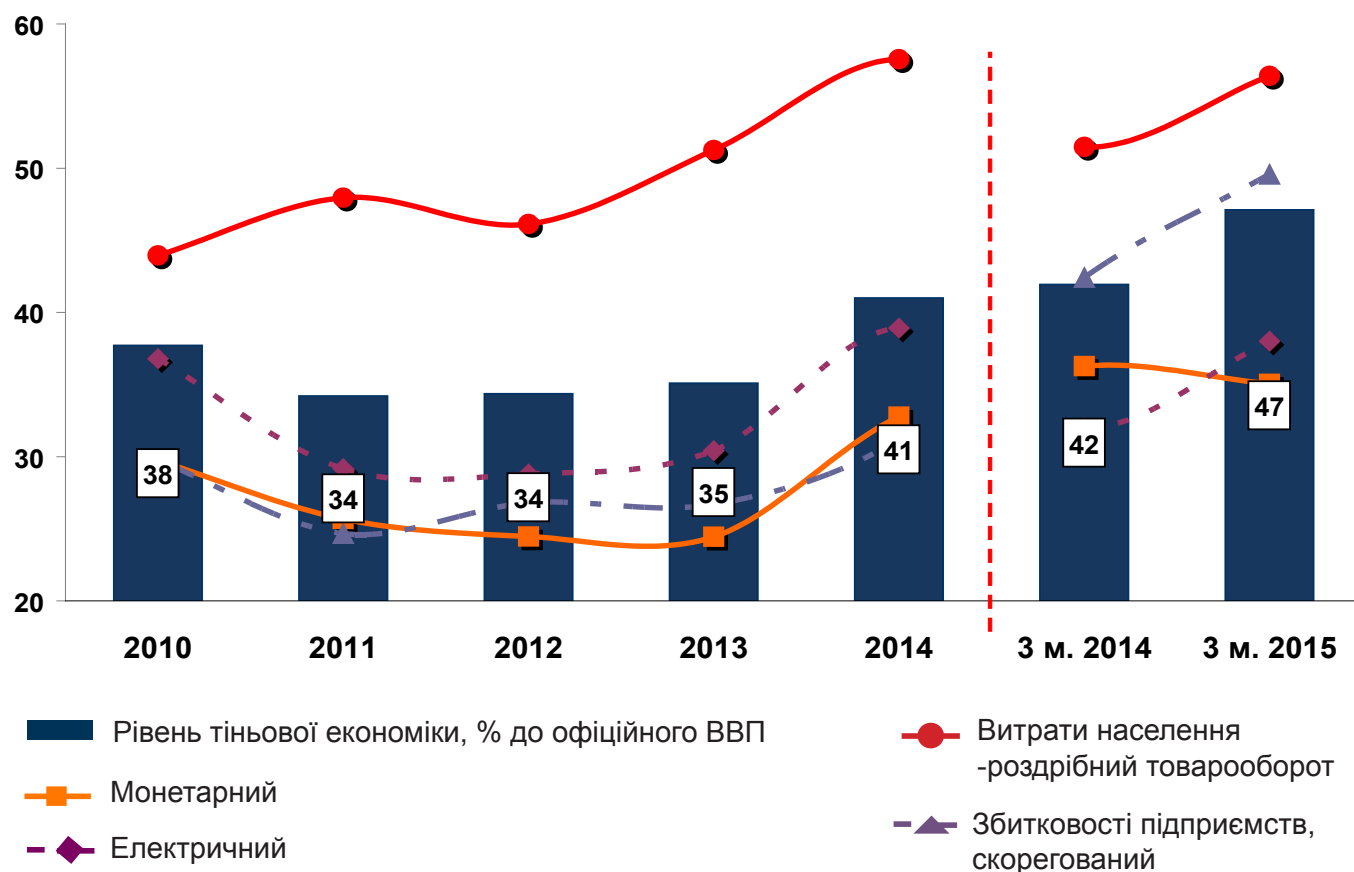
1.1. ДИНАМІКА РІВНЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЗА ОКРЕМИМИ МЕТОДАМИ

Три з чотирьох методів (за виключенням монетарного), з використанням яких здійснюється оцінка рівня тіньової економіки, показали збільшення рівня порівняно з I кварталом 2014 року. Зокрема:

- метод “витрати населення – роздрібний товарооборот” зафіксував збільшення рівня тіньової економіки на 5 в.п. (до 56%);
- за методом збитковості підприємств збільшення рівня тіньової економіки склало 8 в.п. (до 50% від обсягу офіційного ВВП);
- електричний метод показав збільшення рівня тіньової економіки на 6 в.п. (до 38%).

Тоді як монетарний метод зафіксував зменшення рівня тіньової економіки – на 1 в.п. (до 35%).

Рис. 2. Динаміка рівня тіньової економіки за окремими методами, % від обсягу офіційного ВВП

Джерело: розрахунки Мінекономрозвитку

ДОВІДКОВО:

Кожен метод розрахунку рівня тіньової економіки охоплює певну сферу національної економіки (з відповідно, різною часткою в ній нелегального сектору). Тому лише інтегральний показник рівня тіньової економіки є комплексним індикатором, що повною мірою характеризує таке явище, як тіньова економіка.

1.2. РІВЕНЬ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЗА МЕТОДОМ “ВИТРАТИ НАСЕЛЕННЯ – РОЗДРІБНИЙ ТОВАРООБОРОТ”

Найбільший рівень тіньової економіки традиційно показав метод “витрати населення – роздрібний товарооборот”. Так, за підсумком I кварталу 2015 року рівень тіньової економіки за цим методом збільшився порівняно з показником I кварталу 2014 року на 5 в.п. до 56% від рівня офіційного ВВП.

Відповідно до методології розрахунку, збільшення рівня тіньової економіки за даним методом є наслідком скорочення обсягів продажу населенню споживчих товарів у легальному секторі (на 3,1% порівняно з I кварталом 2014 року) на тлі незначного збільшення скорегованих грошових витрат населення на придбання споживчих товарів (на 0,02% відповідно), що свідчить про збільшення обсягів витрат населення на товари, що реалізуються у “тіні”.

На початку 2015 року в умовах поширення цінових та девальваційних шоків, ескалації військового конфлікту спостерігалось подальше суттєве зростання тіньової економіки, започатковане у 2013 році. За попередніми розрахунками Мінекономрозвитку у I кварталі 2015 року рівень тіньової економіки порівняно з відповідним періодом 2014 року збільшився ще на 5 в.п. до 47% від обсягу офіційного ВВП.

Чинником, що обумовив збільшення рівня тіньової економіки за цим методом у I кварталі 2015 року, стало звуження споживчого попиту з боку населення (спровоковане, у свою чергу, як скороченням реальної заробітної плати, так і погіршенням споживчих настроїв), яке негативно позначилось на результатах роботи роздрібної торгівлі, й, насамперед, великих торговельних точок (супермаркетів). Як наслідок, для задоволення споживчих потреб населення надавало перевагу “бюджетним” суб’єктам малого підприємництва, які, у свою чергу, мають високу схильність до уходу в “тінь” при несприятливих умовах функціонування.

Рівень тіньової економіки за методом “витрати населення – роздрібний товарооборот” у I кварталі 2015 року склав 56%

ДОВІДКОВО:

Одним з чинників збільшення рівня тіньової економіки також є значні обсяги продажу товарів через організовані ринки (тобто обсяги торговельних операцій, що є складноконтрольованими для фіскальних служб). Так, за підсумком 2014 року у структурі обороту продовольчих товарів частка організованих ринків зросла порівняно з 2013 роком на 0,8 в.п. до 24,9%, а у структурі обороту непродовольчих товарів збільшення частки організованих ринків становило 0,9 в.п. до 30,6% у 2014 році.

У I кварталі 2015 року хоча й відбулося скорочення обсягів продажу товарів через організовані та неформальні ринки порівняно з I кварталом 2014 року (на 0,9 в.п.), проте вони все одно є значними – 30,4%.

Рис. 3. Рівень тіньової економіки за методом “витрати населення – роздрібний товарооборот”, у % до офіційного ВВП

Джерело: розрахунки Мінекономрозвитку

Значне податкове навантаження на фонд оплати праці залишається однією з основних причин тінізації економіки України. Це підтверджується даними рейтингу Глобальної конкурентоспроможності 2014/2015, відповідно до якого Україна посідає критичну позицію за індикатором “вплив податків на стимули до праці” – 135 місце зі 144 країн. Водночас, високе податкове навантаження на оплату праці є проблемою не лише для України, а й для деяких розвинених країн. Зокрема, у рейтингу 2014/2015 за цим індикатором Франції належить 125 місце, Угорщині – 128, Іспанії – 130, Румунії – 140, Італії – 143.

Водночас Україна не є країною з дешевою робочою силою. Україна – країна з низькою заробітною платою, та, водночас, з великими витратами на утримання персоналу. Це також негативно впливає на оцінку інвестиційної привабливості країни і є одним з основних чинників зростання неформальної зайнятості у країні.

Отже, виходу економіки з тіні та легалізації українського ринку праці сприятиме, насамперед, зниження податкового навантаження на оплату найманої праці.

1.3. РІВЕНЬ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЗА ЕЛЕКТРИЧНИМ МЕТОДОМ

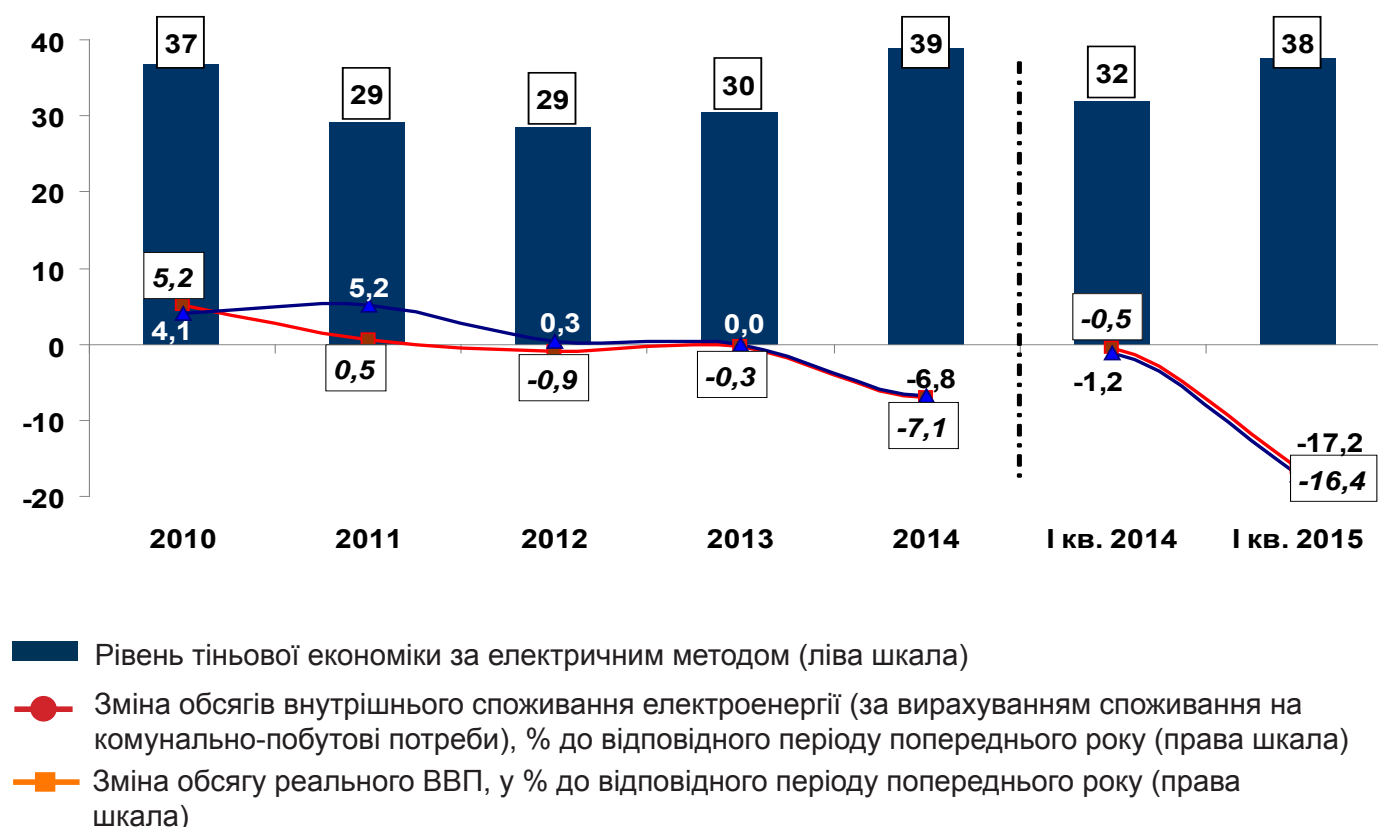
Рівень тіньової економіки, розрахований за електричним методом, за підсумком I кварталу 2015 року порівняно з відповідним періодом 2014 року збільшився на 6 в.п. і склав 38% від рівня офіційного ВВП, що стало результатом скорочення обсягу внутрішнього споживання електроенергії, за вирахуванням споживання на комунально-побутові потреби, меншими темпами (на 16,4% порівняно з показником 3 місяців 2014 року), ніж зменшення обсягу реального ВВП (на 17,2% відповідно).

**Рівень
тіньової
економіки за
електричним
методом у I
кварталі
2015 року
склав 38%**

ДОВІДКОВО:

Відповідно до методології розрахунок рівня тіньової економіки за електричним методом полягає в порівнянні приросту внутрішнього споживання електроенергії з приростом ВВП: якщо має місце перевищення приросту (менше падіння) внутрішнього споживання електроенергії над приростом (падіння) ВВП – передбачається, що електроенергія спрямовується на виробництво у тіньовому секторі.

Рис. 4. Рівень тіньової економіки за електричним методом, у % до офіційного ВВП

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

Підставою для занепокоєння щодо можливого збереження тенденції до зростання рівня тіньової економіки у найближчому майбутньому є те, що динаміка рівня тіньової економіки, розрахована за електричним методом, має найменшу волатильність порівняно з іншими трьома методами, і відхилення на 6 в.п. є досить значним.

1.4. РІВЕНЬ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ, РОЗРАХОВАНИЙ ЗА МЕТОДОМ ЗБИТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Показник рівня тіньової економіки, розрахований за методом збитковості підприємств, у I кварталі 2015 року становив 50% від офіційного ВВП, що на 8 в.п. більше, ніж у I кварталі 2014 року ².

При цьому необхідно зазначити, що функціонування в умовах збройного конфлікту на території країни, наслідками якого стали утворення територій, непідконтрольних владі, руйнування та зупинка виробничих потужностей, розрив логістичних зв'язків сформувало об'єктивні причини для зростання збитковості суб'єктів господарювання. Зазначене стосується, насамперед, добувної промисловості та деяких галузей переробної промисловості (металургійне виробництво, виробництво хімічних речовин і хімічної продукції).

**Рівень
тіньової
економіки,
розрахований
за методом
збитковості
підприємств, у
I кварталі 2015
року склав
50% від рівня
офіційного
ВВП**

Тому при розрахунку рівня тіньової економіки за методом збитковості підприємств були застосовані експертні корегуючі коефіцієнти з метою врахування впливу об'єктивних причин, але повністю змінювати методологічні підходи, враховуючи неможливість, наразі, чітко розділити чинники збитковості за ступенем об'єктивності, вважаємо недоцільним. Тому зміну рівня тіньової економіки у цих галузях слід розглядати лише як орієнтир у зміні тенденцій тіньової економіки у короткостроковому періоді.

Отже, відповідно до методології розрахунку збільшення рівня тіньової економіки за методом збитковості підприємств відбулося переважно внаслідок суттєво зростання збитків суб'єктів господарювання. При цьому необхідно зауважити, що на I квартал 2015 року поширилася негативна тенденція 2014 року, коли суб'єкти господарювання з метою забезпечення функціонування в умовах макроекономічної нестабільності (посиленої наслідками від збройного протистояння на сході України та анексії АР Крим та м. Севастополь), а також інвестиційної пригніченості на тлі девальвації національної валюти використовували схеми приховування частини прибутків, у тому числі такі, як поширення збитковості та неплатежів в економіці.

Необхідно також відмітити, що рівень тіньової економіки за методом збитковості підприємств формується під впливом сезонного чинника, і найбільший рівень характерний саме для I кварталу року.

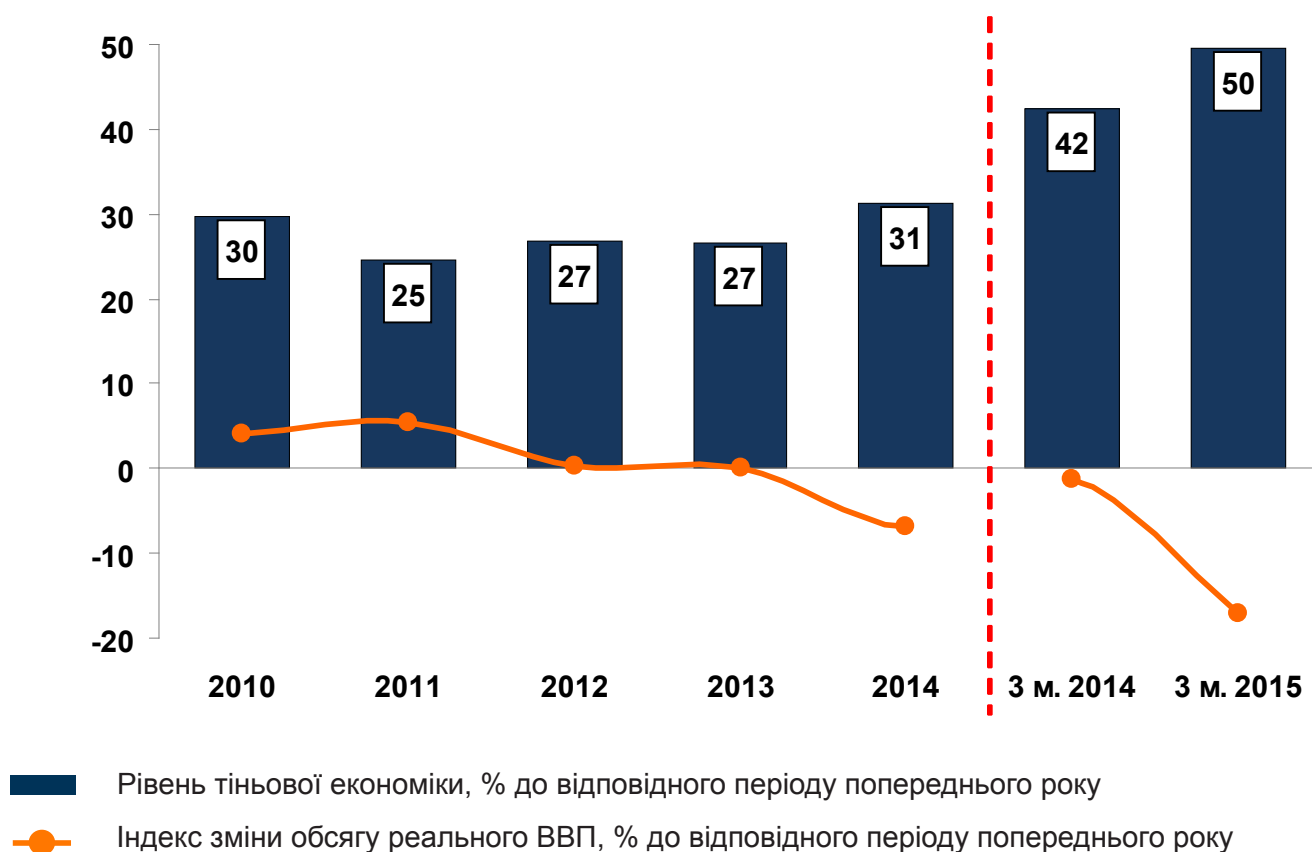
ДОВІДКОВО:

У цілому за результатами січня-березня 2015 року порівняно з відповідним періодом 2014 року загальні обсяги збитків по економіці в цілому зросли у 2,3 разів при збільшенні обсягів прибутків у 1,2 разів. Загальний сальдований фінансовий результат був негативним і склав “-” 385,9 млрд. грн. проти “-” 124,6 млрд. грн. у січні-березні 2014 року ³. При цьому частка збиткових підприємств зменшилась на 3,0 в.п. до 46,6% у січні-березні 2015 року.

² Тут і далі розрахунок рівня тіньової економіки за методом збитковості підприємств здійснено на основі даних Держстату про фінансові результати діяльності підприємств України, які наведені без урахування результатів діяльності бюджетних установ. За видом економічної діяльності “Сільське, лісове та рибне господарство” інформацію наведено без урахування рослинництва, тваринництва та змішаного сільського господарства, які відслідковуються тільки у річній звітності.

³ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополь.

Рис. 5. Динаміка рівня тіньової економіки за методом збитковості підприємств, у % до рівня офіційного ВВП

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

Поряд з тінізацією діяльності збільшення обсягів збитків вітчизняних підприємств обумовлювалося також дією у цей період об'єктивних економічних чинників:

- руйнацією значної частини виробничої та транспортної інфраструктури внаслідок військових дій на сході країни;
- втратою вітчизняними підприємствами економічних позицій на зовнішніх та внутрішньому ринках через розрив виробничих зв'язків та логістичних сполучень;
- здорожчання собівартості виробництва через девальвацію національної грошової одиниці;
- скорочення попиту з боку суб'єктів господарювання;
- застосування країнами-членами МС зовнішньоторговельних обмежень щодо вітчизняних товарів.

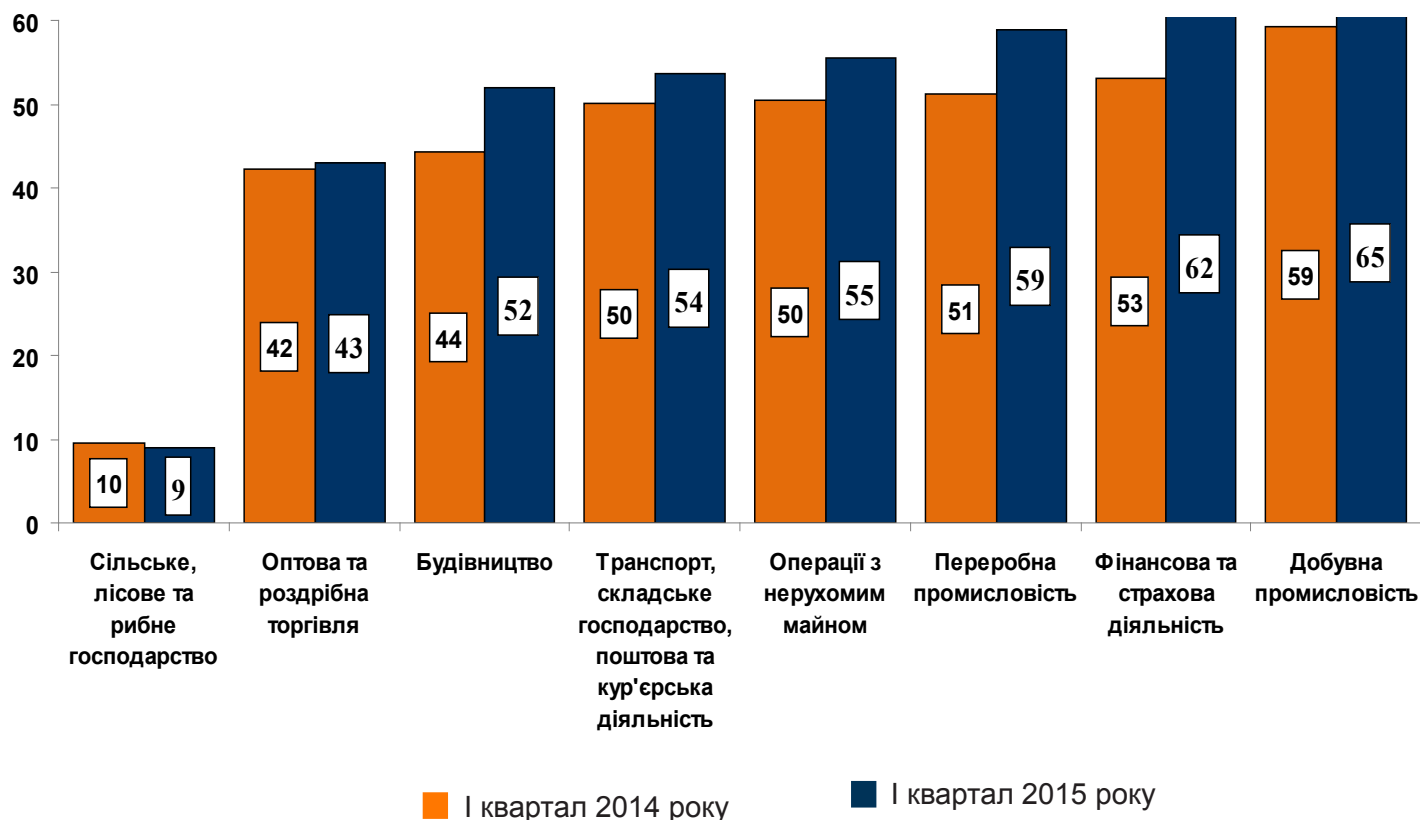
За підсумком I кварталу 2015 року всі агреговані ВЕД за виключенням сільського господарства продемонстрували зростання рівня тіньової економіки. Так, частка тіньового сектору у фінансовій та страховій діяльності зросла на 9 в.п., переробній промисловості та будівництві – на 8 в.п., у добувній промисловості – на 6 в.п., у ВЕД “Операції з нерухомим майном” – на 5 в.п. Водночас, у сільському господарстві рівень “тіні” зменшився на 1 в.п.

При цьому розподіл сфер діяльності за величиною частки тіньового сектору за підсумком I кварталу 2015 року порівняно з I кварталом 2014 року змінився несуттєво. Так, найбільший рівень “тіні”, як і раніше, спостерігався у добувній промисловості і розробленні кар'єрів (65% від рівня офіційного ВДВ даної галузі), що обумовлено, насамперед, високим рівнем

монополізації ринку. Найменший рівень “тіні” традиційно показав ВЕД “Сільське, лісове та рибне господарство” (9% від рівня офіційного ВДВ даної галузі).

Рівень тіньового сектору у ВЕД “Фінансова та страхова діяльність” становив 62% ВДВ, у переробній промисловості – 59%, у ВЕД “Операції з нерухомим майном” – 55%, у транспорті – 54%, у будівництві – 52%, в оптовій та роздрібній торгівлі – 43%.

Рис. 6. Рівень тіньової економіки за видами економічної діяльності, % від офіційного обсягу ВДВ відповідного виду економічної діяльності

Джерело: розрахунки Мінекономрозвитку

1.5. РІВЕНЬ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ, РОЗРАХОВАНИЙ ЗА МОНЕТАРНИМ МЕТОДОМ

Позитивом I кварталу 2015 року стало скорочення рівня тіньової економіки за монетарний метод порівняно з відповідним періодом 2014 року на 1 в.п. до 35% від ВВП. Покращенню ситуації сприяли запроваджені Нацбанком заходи із запобігання деструктивним процесам на грошово-кредитному ринку та обмеження впливу їх ефектів на загальноекономічну ситуацію. При цьому необхідно зауважити, що ситуація на грошово-кредитному ринку до цього часу залишається “хиткою”, адже не подолані основні причини її можливої дестабілізації: невідновлена довіра з боку як фізичних, так і юридичних осіб до вітчизняної банківської системи, зберігаються несприятливі макроекономічні тренди на тлі невщухаючого суспільно-політичного напруження в країні.

ри цьому, незважаючи на запроваджувану Нацбанком жорстку монетарну політику, обсяги депозитів продовжують скорочуватись,

Рівень тіньової економіки, розрахований за монетарним методом, у I півріччі 2014 року склав 37%

щоправда, меншими темпами. Так, станом на кінець березня 2015 року обсяги депозитів населення в національній валюті (в річному вимірі) скоротилися на 20,4%, тоді як зменшення у лютому 2015 року становило 21,3%. При цьому у лютому та березні 2015 року зростали залишки на рахунках юридичних осіб у національній валюті (на 6,6% у річному вимірі) ⁵.

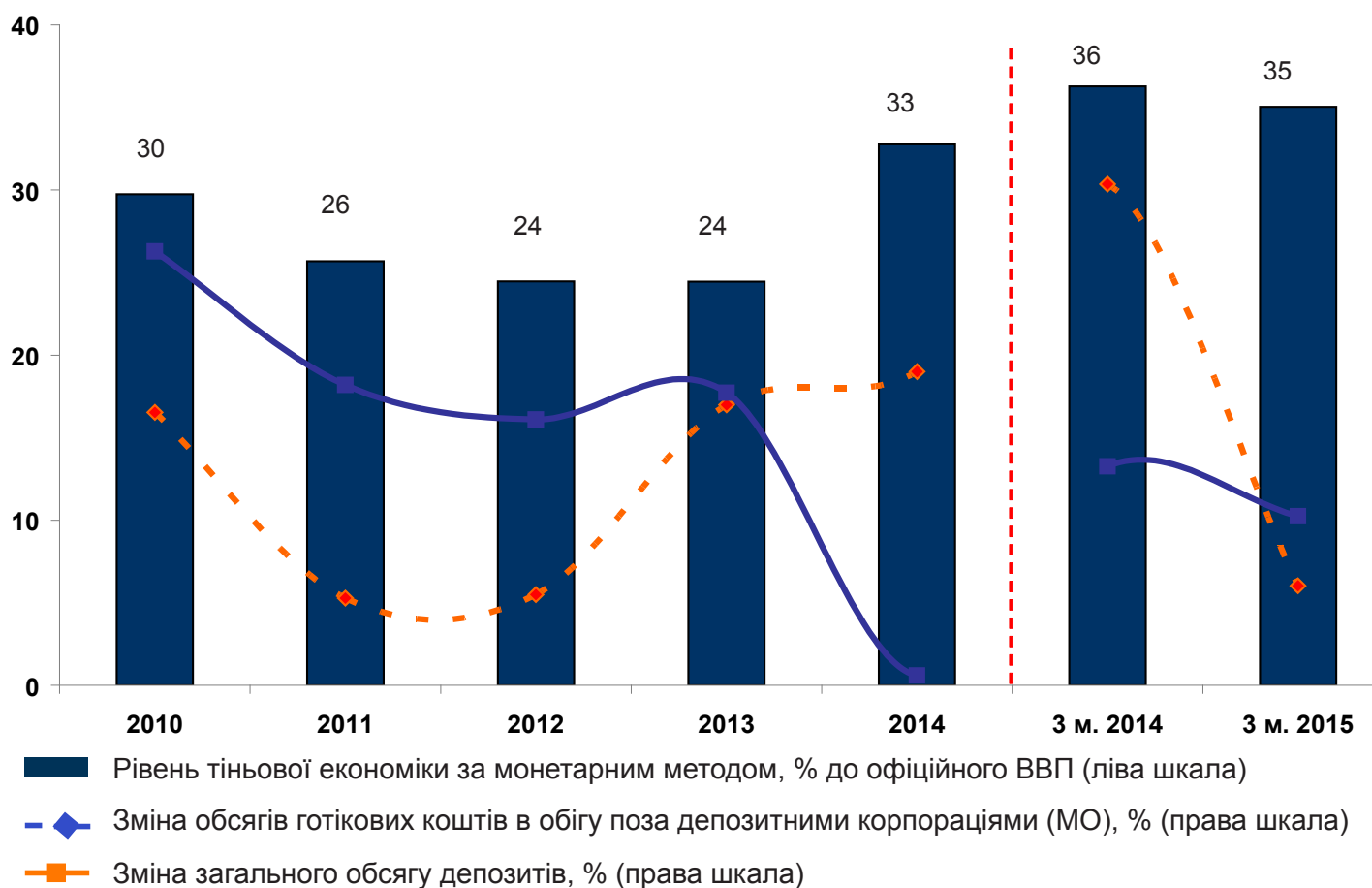
ПЗа визнанням Нацбанку, продовження, хоч і меншими темпами, відпливу коштів з депозитних рахунків, було пов'язане з домінуванням негативних очікувань населення на тлі курсових сплесків у лютому 2015 року та прискорення інфляції у березні 2015 року.

Водночас, результатом монетарної політики Нацбанку стало скорочення готівкової валюти поза банками – у березні 2015 року на 120 млн. дол. США, а за I квартал 2015 року в цілому – на 342 млн. дол. США⁵. Крім того, у лютому-березні 2015 року обсяги продажу іноземної валюти населенням перевищували обсяги її купівлі – у березні 2015 року на 129,2 млн. дол. США.

Це, у свою чергу, обумовило зменшення питомої ваги готівки в грошовій масі з 29,6% станом на 01.01.2015 до 27,8% станом на 01.04.2015 (28,4% станом на 01.04.2014), що може виступати підставою для поступового скорочення обсягів операцій, законність яких неможливо проконтролювати.

Однак темпи зростання обсягів готівкових коштів в економіці у I кварталі 2015 року (на 6,0% порівняно з I кварталом 2014 року) перевищували темпи зростання загального обсягу скорегованих грошових витрат населення (4,7%), що є одним з чинників, які свідчать про існування ймовірності збільшення рівня тіньової економіки за цим методом у майбутньому.

Рис. 9. Рівень тіньової економіки за монетарним методом, % до офіційного ВВП

Джерело: розрахунки Мінекономрозвитку

⁴ За підсумком I кварталу 2015 року скорочення реальної середньомісячної заробітної плати до відповідного періоду 2014 року становило 20,1%. Індекс споживчих цін у січні-березні 2015 року становив 136,3% до відповідного періоду 2014 року.

⁵ Макроекономічний та монетарний огляд. – Квітень 2015 року. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=16817940>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А Поліпшення бізнес- клімату

З метою усунення адміністративно-регуляторних бар'єрів, які стримують діяльність суб'єктів господарювання, у I кварталі 2015 року органами державної влади вживалися заходи за наступними напрямками:

СПРОЩЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ДЕРЕГУЛЯЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- скасовано 16 документів дозвільного характеру (дозволів, рішень, висновків, погоджень); встановлено строк реєстрації бізнесу протягом не більше двох днів; запроваджено видачу документів дозвільного характеру через центри надання адміністративних послуг; посилено захист суб'єктів господарювання від надмірного втручання правоохоронних органів; створено умови для стимулювання раціонального використання сільськогосподарських земель та спрощено відносини у сфері оренди землі; вдосконалено відносини у нафтогазовій галузі (*Закон України від 12.02.2015 № 191-VII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)"*);
- забезпечено адаптацію національного законодавства про технічні регламенти та оцінку відповідності до законодавства Європейського Союзу (*Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII "Про технічні регламенти та оцінку відповідності"*);
- вдосконалено понятійний апарат, державні принципи ліцензування підприємництва, порядок ліцензування, зокрема, щодо спрощення видачі ліцензій, контролю у сфері ліцензування та застосування заходів впливу і санкцій, нагляду за органами ліцензування та інформаційного забезпечення державного управління у цій сфері. Також передбачено запровадження безстроковості дії ліцензії для всіх видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, й можливість її отримання в електронному вигляді або на паперовому носії (*Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" (набрав чинності з 28.06.2015))*);
- скасоване надмірне державне регулювання у деяких сферах підприємницької діяльності, зокрема харчовій, аграрній, нафтогазовій та ІТ галузях (*постанова Кабінету Міністрів України від 28.01.2015 № 42 "Деякі питання дерегуляції господарської діяльності"*);

ДОВІДКОВО:

Постановою Кабінету Міністрів України від 28.01.2015 № 42 “Деякі питання дерегуляції господарської діяльності”) передбачається:

скорочення:

термінів видачі фітосанітарного та карантинного сертифікатів (із п'яти днів до 24 годин);

переліку об'єктів карантинного регулювання для внутрішніх перевезень (для 33 видів рослинних культур – жита, рису, ячменя та інших, що переміщуються територією України);

скасування:

порядку державної реєстрації харчових продуктів дієтичного споживання;

надмірного адміністрування у сфері обігу пестицидів і агрохімікатів шляхом спрощення порядку проведення державних випробувань, реєстрації та перереєстрації пестицидів і агрохімікатів;

спрощення:

порядку видачі дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства;

дозвільних процедур у надрокористуванні внаслідок виключення з обов'язкових умов спеціального дозволу на користування надрами моніторингу і наукового супроводу

- затверджено План дій щодо дерегуляції господарської діяльності та спрощення регуляторної бази, який спрямований на спрощення ліцензійних і дозвільних, митних та податкових процедур, удосконалення процедур технічного регулювання та державного нагляду (контролю), полегшення умов провадження підприємницької діяльності в аграрній, харчовій, будівельній, нафтогазовій, електроенергетичній галузях та у сферах інформаційних технологій і телекомунікацій (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 357-р*).

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ

- змінено підходи конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки державних підприємств; запроваджено порядок призначення керівників особливо важливих для економіки підприємств⁷ за поданням комітету з призначення керівників за умови їх погодження з Кабінетом Міністрів України. (*постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 53 “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2008 р. № 777”*);

ДОВІДКОВО:

До складу Комітету з призначення керівників включаються Міністри економічного розвитку і торгівлі, фінансів, інфраструктури, енергетики та вугільної промисловості, аграрної політики та продовольства або їх заступники та п'ять незалежних недержавних експертів, кандидатури яких погоджуються Кабінетом Міністрів України.

- затверджено Перелік незалежних недержавних експертів, які входять до складу Комітету з призначення керівників (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 209-р “Про погодження кандидатур до складу Комітету з призначення керівників особливо важливих для економіки підприємств”*);
- затверджено Положення про Комітет з призначення керівників (*наказ Мінекономрозвитку від 23.02.2015 № 157 (zareєстрований в Мін'юсті 24.02.2015 за № 210/26655)*);
- передбачено оприлюднення інформації щодо суб'єктів господарювання державного

⁷ Підприємство, вартість активів якого за даними останньої фінансової звітності перевищує 2 млрд. гривень або річний розмір чистого доходу якого перевищує 1,5 млрд. гривень, банку, у статутному капіталі якого держава володіє часткою понад 75 відсотків.

сектору економіки та результатів їхньої діяльності, забезпечення відкритого доступу до інформації про діяльність підприємств державного сектору економіки не лише для органів влади, а й для інвесторів, потенційних ділових партнерів (*наказ Мінекономрозвитку від 11.02.2015 № 116 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо забезпечення прозорості діяльності суб’єктів господарювання державного сектору економіки”*);

- затверджено Порядок складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб’єкта господарювання державного сектору економіки, метою якого є впорядкування роботи щодо фінансового планування та забезпечення дієвого контролю за діяльністю підприємств державного сектору економіки (*наказ Мінекономрозвитку від 02.03.2015 № 205 (zareєстрований в Мін’юсті від 19.03.2015 за № 300/26745)*);

БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ ТА ОЧИЩЕННЯ ВЛАДИ

- передбачено удосконалення засад функціонування антикорупційних інституцій (Національного бюро та Національного агентства з питань запобігання корупції) з метою виконання рекомендацій, наданих експертами моніторингової місії Міжнародного валютного фонду (*Закон України від 12.02.2015 № 198-VIII “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції”*);
- передбачено удосконалення правового механізму забезпечення права особи на справедливий суд, підвищено ефективність діяльності судової системи, визначено правові і організаційні засади атестації та дисциплінарної відповідальності суддів, удосконалено процедури призначення на посади суддів та оптимізацію діяльності суддівського самоврядування (*Закон України від 12.02.2015 № 192-VIII “Про забезпечення права на справедливий суд”*);
- схвалено план заходів на 2015 рік із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (*постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 № 99*);
- утворено Національне агентство з питань запобігання корупції, основним завданням якого є введення до кінця 2015 року електронної форми декларування майна держчиновниками та основним повноваженням стане – аналіз та перевірка декларацій про доходи держслужбовців, моніторинг їх способу життя (*постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 118*);
- схвалено Стратегію реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та затверджено план заходів щодо її реалізації. Метою зазначеної Стратегії є створення у середньостроковій перспективі належних умов для ефективного впровадження в Україні реформи державної служби та служби в органах місцевого самоврядування задля забезпечення побудови сучасних, професійних, політично-нейтральних інститутів державної служби та служби в органах місцевого самоврядування з метою їх інтеграції в єдиний державний механізм управління країною, що відповідатиме європейській моделі належного урядування (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 227-р*);
- затверджено план заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку “Україна-2020” у 2015 році, спрямованих на забезпечення стабілізації економіки, радикальної дерегуляції підприємницької діяльності, створення привабливого бізнес-клімату, боротьбу з корупцією, створення прозорої системи державних закупівель, ефективне управління державною власністю, поступову децентралізацію державної влади, укріплення обороноздатності нашої держави та закладення основ для досягнення справжньої енергетичної незалежності (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 213-р*).

ДОДАТОК В

Боротьба з тіньовою економічною діяльністю

З метою посилення боротьби з тіньовою економічною діяльністю, корупційними проявами у I кварталі 2015 року органами виконавчої влади здійснювалися наступні заходи.

Протягом I кварталу 2015 року Держфінінспекцією України⁸ та її територіальними органами проведено 725 контрольних заходів, в ході яких перевірено 704 підприємства, установи та організації. Встановлено порушень фінансово-господарської дисципліни на 597 підприємствах, в установах і організаціях, або у 84,8 відс. від загальної кількості перевірених.

Загальна сума виявлених фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, склала понад 355,7 млн. грн., з них коштів державних та місцевих бюджетів – майже 170,3 млн. гривень.

Зокрема, на 304 об'єктах контролю виявлено недоотримання фінансових ресурсів на загальну суму понад 56,6 млн. грн., у тому числі бюджетами – майже 30,7 млн. гривень.

За результатами проведених контрольних заходів на 531 об'єкті контролю встановлено незаконні, нецільові витрати та недостачі ресурсів на загальну суму понад 299,1 млн. грн., у тому числі за операціями з бюджетними коштами – майже 139,7 млн. гривень. Сума виявлених на 513 об'єктах контролю незаконних витрат ресурсів склала майже 222,8 млн. грн., у тому числі за рахунок бюджетних коштів – майже 130,2 млн. гривень.

Не за цільовим призначенням на 61 об'єкті контролю проведено витрат державних ресурсів на суму майже 9,5 млн. грн., в тому числі 573,3 тис. грн. – кошти державного бюджету та майже 8,9 млн. грн. – місцевих бюджетів.

Недостачі ресурсів виявлено на 137 об'єктах контролю в загальній сумі майже 66,9 млн. грн., з них у державних і комунальних підприємствах, бюджетних установах – на суму понад 62,3 млн. гривень.

У результаті проведеної органами Держфінінспекції роботи у I кварталі 2015 року відшкодовано фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, на загальну суму понад 156,3 млн. грн., з них майже 104,2 млн. грн. – за порушеннями, що виявлені у попередніх звітних періодах.

⁸ Складено за матеріали результатів діяльності Держфінінспекції та її територіальних органів за січень-березень 2015 року.

За результатами проведених контрольних заходів загалом органами Держфінінспекції застосовано фінансові санкції до 546 об'єктів контролю-порушників фінансово-бюджетної дисципліни: у 28 випадках призупинено бюджетні асигнування, у 464 – зупинено операції з бюджетними коштами та 54 об'єктам контролю-розпорядникам бюджетних коштів зменшено бюджетні призначення асигнування на загальну суму майже 3,5 млн. гривень.

У рамках належного реагування, з метою вжиття відповідних заходів до порушників фінансової дисципліни органами Держфінінспекції до правоохоронних органів передано у звітному періоді 405 матеріалів ревізій та перевірок. У свою чергу, правоохоронними органами у січні-березні 2015 року за матеріалами проведених контрольних заходів розпочато 285 досудових розслідувань.

Крім цього, органами Держфінінспекції протягом січня-березня 2015 року, реалізуючи право на звернення до суду в інтересах держави, пред'явлено 135 позовів до суду щодо відшкодування втрат фінансових і матеріальних ресурсів на загальну суму понад 96,5 млн. гривень. Ініційовано також 93 цивільні позови перед органами прокуратури, об'єктом контролю або його органом управління, інтим державним органом.

До Державної служби фінансового моніторингу України протягом I кварталу 2015 року органами Держфінінспекції направлено інформацій про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, по 9 об'єктах контролю на загальну суму понад 40,2 млн. гривень.

За порушення фінансово-бюджетної дисципліни до адміністративної відповідальності притягнуто 1256 посадових осіб. Загальна сума накладених адміністративних стягнень склала майже 297,2 тис. гривень.

Протягом I кварталу 2015 року Державною фіскальною службою України⁹ та її територіальними органами було проведено активну роботу щодо виявлення суб'єктів мінімізації податкових зобов'язань, які формували фіктивний податковий кредит та надавали його платникам податків реального сектору економіки. Зокрема, у I кварталі 2015 року органами Державної фіскальної служби проведено 5709 перевірок суб'єктів господарювання (у тому числі планових 780 та позапланових 4929), за результатами яких сума донарахованих грошових зобов'язань, що підлягає погашенню, становить понад 1,3 млрд. гривень.

Органами досудового розслідування Державної фіскальної служби протягом I кварталу 2015 року розпочато 2123 кримінальних проваджень, у яких закінчено досудове розслідування, направлено до суду з обвинувачувальним актом 191 кримінальне провадження стосовно 209 осіб. Забезпечено відшкодування збитків за закінченими кримінальними провадженнями на суму більше 224,8 млн. гривень.

Для з'ясування причин і обставин вчинення посадовими особами можливих корупційних та інших правопорушень у сфері службової діяльності Головним управлінням власної безпеки та відповідними підрозділами територіальних органів Державної фіскальної служби, на які покладено завдання запобігання корупції, у I кварталі 2015 року ініційовано і проведено понад 1,1 тис. службових розслідувань і перевірок, за результатами яких до дисциплінарної відповідальності притягнуто 199 посадових осіб, звільнено з державної служби 35 працівників, вжито інших заходів впливу – 288, направлено до інших правоохоронних органів 434 матеріали. З початку року за фактами вчинення посадовими особами Державної фіскальної служби злочинів у сфері службової діяльності правоохоронними органами розпочато 188 кримінальних проваджень.

⁹ Джерело: офіційний сайт Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist/-pokazniki-roboti/kontrolno-perevirochna-roboti/>
<http://sfs.gov.ua/diyalnist/-zapobigannya-proyavam-korupts/insha-informatsiya-pro/192363.html>

ЗВІТ ПІДГОТОВЛЕНО
ДЕПАРТАМЕНТОМ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ
ТА МАКРОЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

*ВІДДІЛ З ПИТАНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, ДЕТІНІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ ТА СТАТИСТИКИ*

Телефони для довідок:

(044) 253-75-54

(044) 253-01-25